

IGNALINOS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL PRITARIMO IGNALINOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2019 METŲ ATASKAITAI

2021 m. kovo 25 d. Nr. T-50

Ignalina

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 17 ir 18 punktais, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 6 straipsnio 1 ir 5 punktais, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsniu, Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ (2013 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. V-1203 redakcija), 6.3 ir 6.4 papunkčiais ir 9 punktu, Ignalinos rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**:

1. Pritarti Ignalinos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2019 metų ataskaitai (pridedama).

2. Paskelbti šį sprendimą Teisės aktų registre ir Ignalinos rajono savivaldybės interneto svetainėje www.ignalina.lt.

Savivaldybės meras

Justas Rasikas

PRITARTA

Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2021 m.
kovo 25 d. sprendimu Nr. T-50

IGNALINOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2019 METŲ ATASKAITA

1. ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad, remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones. Taip pat vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėje vykdo Ignalinos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, remdamasis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Ataskaitoje pateikiami ir aprašomi 2019 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Ignalinos rajono savivaldybėje. Pateikti rodikliai (iš valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo) atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei uždaviniai. LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėje stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius.

Ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius, vadovaujantis Sveikatos informacijos centro leidiniais „Lietuvos gyventojų sveikata ir sveikatos priežiūros įstaigų veikla 2020 m.“, „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2020 m.“, panaudoti Higienos instituto bei Lietuvos statistikos departamento duomenų bazių rodikliai bei Lietuvos sveikatos rodiklių sistema.

2. BENDROJI DALIS

2.1. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („Šviesoforo“ kūrimas) atliekamas lyginant praėjusių metų Ignalinos rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „Šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12

savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva**;
- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona spalva**;
- Likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, vertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų (priemonių) reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Ignalinos rajono gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje. Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („Šviesoforas“ ir santykis) buvo sudarytas Ignalinos rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Atlikta 3 atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas, parengti pasiūlymai.

Ignalinos savivaldybė priskiriama prie mažiausiai gyventojų (mažiau negu 20 000) turinčių savivaldybių, tad jos rodikliai yra labai jautrūs dėl mažo gyventojų skaičiaus, jos reikšmės bendroje diagramoje nėra pateikiamos ir nelyginamos su kitomis savivaldybėmis. 13 mažųjų savivaldybių diagramose pateikiamos atskirai, kad ir šios savivaldybės galėtų matyti, kurioje pozicijoje, palyginti su Lietuvos vidurkiu, jos yra, todėl ataskaitoje bus pateiktos tik mažųjų savivaldybių diagramos.

Pirmoje lentelės skiltyje pateikiami PRS, suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antroje skiltyje pateikiama 2018 m. savivaldybės rodiklio reikšmė, trečioje skiltyje – 2019 m. savivaldybės rodiklio reikšmė, ketvirtoje – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, penktoje – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštoje – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, septintoje – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės rodiklio vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „Šviesoforo“ principą).

1 lentelė. Ignalinos rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis.

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis 2018 m.	Savivaldybės rodiklis 2019 m.	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis savivaldybė – Lietuva
1	2	3	4	5	6	7
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai						
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	71,3	71,5	75,9	70,7	78,0	0,93
Išvengiamas mirtingumas	29,4	29,6	31,7	24,3	37,2	0,96
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį						
1.1 uždavinys. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą						
Mirtingumas dėl savižudybių (x60–x840) 100 000 gyventojų	39,7	41,0	23,0	0,00	48,9	1,87
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv.	66,2	54,6	37,1	3,0	57,0	1,84
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyventojų	54,4	45,5	68,2	35,2	125,8	0,74
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų	46,1	70,0	23,1	2,5	60,2	3,16
Ilgalaikio nedarbo lygis	7,6	6,9	1,9	0,3	5,3	3,64
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	-19,8	-32,2	0,0	-35,1	13,7	
1.2 uždavinys. Sumažinti socialinę – ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu						

Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyventojų	145,5	153,0	83,6	32,8	152,1	2,08
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 gyventojų	282,6	298,9	146,6	53,4	318,3	2,04
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyventojų	76,0	73,0	23,1	2,5	60,2	3,16
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 1000 gyventojų	33,1	35,2	31,3	8,00	68,1	1,27
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką						
2.1 uždavinys. Kurti saugias ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą						
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	0,0	0,0	1	0,00	1,4	0,0
Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	131,7	134,6	145,7	92,6	185,6	0,92
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	68,0	61,3	61,6	42,2	92,6	1,0
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	60,9	34,1	21	0,0	90,5	0,9
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyventojų	6,6	11	4,8	0,0	16,0	2,25
Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų	19,8	35,2	15,2	0,00	26,0	2,28
Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų	13,2	6,6	7,6	0,0	18,1	0,86
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	0,0	0,0	2,3	0,0	5,7	0,0
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	33,1	59,5	66,7	26,1	93,5	0,89
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą						

3.1 uždavinys. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą							
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyventojų	0,0	2,2	3,0	0,0	7,2	0,76	
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų	39,7	37,4	18,5	3,4	43,8	1,96	
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyventojų	132,3	74,9	74,1	3,8	138,2	1,01	
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	151,2	143,6	199,2	70,1	339,5	0,72	
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	155,8	157,6	171,3	41,8	286,7	0,92	
3.2 uždavinys. Skatinti sveikos mitybos įpročius							
Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	31,6	28,1	37,8	10,3	48,3	0,74	
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius							
4.1 uždavinys. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais							
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	38,6	39,6	31,4	15,6	51,6	1,26	
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	7,0	7,4	7,0	3,4	9,4	1,05	
4.2 uždavinys. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą							
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,7	2,6	2,0	1,6	4,0	1,3	
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	5,9	6,8	7,2	2,5	9,5	0,95	
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,6	8,8	9,5	6,5	10,7	0,92	

Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 10 000 gyventojų	0,0	4,4	3,3	0,0	6,7	0,67
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, Z21, A50, A54, A56) 10 000 gyventojų	3,3	1,5	2,0	0,0	2,2	0,75
4.3 uždavinys. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą						
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	0,0	6,6	3,3	0,0	11,2	2,02
Tikslinės populiacijos (6– 14m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje procentais	27,0	34,3	15,0	1,6	44,3	2,29
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys proc.	97,6	96,4	92,7	87,7	97,3	1,04
1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo poliomielite, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.	97,4	97,9	92,1	86,5	97,9	1,06
Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas	26,3	22,7	20,0	10,9	26,1	1,14
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų	0,0	4,9	3,9	0,0	9,7	1,27
4.4 uždavinys. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę						
Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyventojų	1349,5	1372,4	733	575,7	979,7	1,83
Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	436,6	416,35	273	223,3	336,6	1,45
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	297,8	282,2	172,4	73,8	274	2,49
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	37,7	30,9	61,2	30,0	83,5	0,49
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės	31,1	31,9	52,9	16,8	63,7	0,6

mamografinės patikros dėl krūties vėžio programoje 2016–018 m.						
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencijos programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, 2015–2018 m.	56,7	58,3	56,4	30,6	64,6	1,03
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje	52,1	52,9	56,3	30,9	63,7	0,94
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje 2019 m.	49,0	51,3	48,2	28,2	56,9	1,06

Iš 1 lentelėje pateiktų PRS rodiklių reikšmių Ignalinos rajono savivaldybėje palyginimo su Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad:

žaliosios zonos rodikliai (t. y. rodiklių reikšmė yra geresnė už Lietuvos rodiklį) yra:

- Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyventojų.
- Tikslinės populiacijos (6 – 14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, procentais.
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys proc.
- 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo poliomielito, Haemophilus influenzae B) skiepavimo apimtys (3 dozės) proc.
- Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų.

raudonosios zonos rodikliai (t. y. rodikliai, kurie keičiasi priešinga kryptimi nei siekiama) yra:

- Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė.
- Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų.
- Bandymų žudyti skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų.
- Ilgalaikio nedarbo lygis.
- Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų.
- Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 gyventojų.
- Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyventojų.
- Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų.
- Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų.
- Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) rodiklis 100 000 gyventojų.
- Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų.
- Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų.
- Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) 100 000 gyventojų.
- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais.
- Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programoje 2018–2019 m.

- Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, 100 000 gyventojų.

geltonosios zonos rodikliai (t. y. rodikliai, priartėję prie laukiamo tikslo)

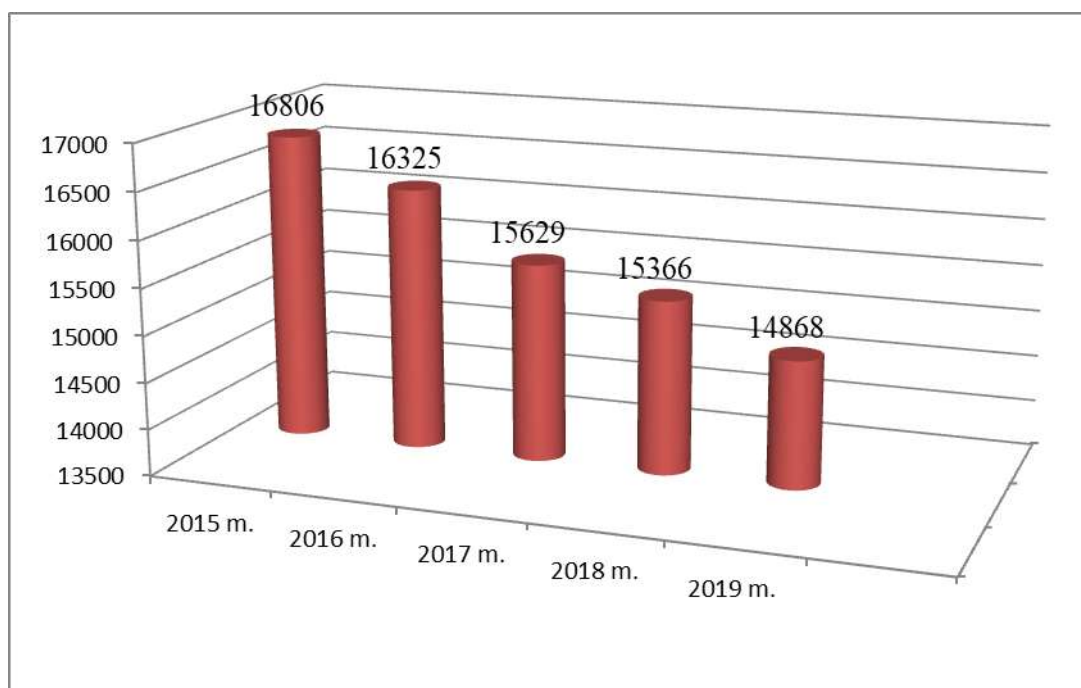
yra:

- Išvengiamas mirtingumas.
- Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų.
- Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 1000 gyventojų.
- Susižalojimai dėl nukritimų (W00 – W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų.
- Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų.
- Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00 – A08) 10 000 gyventojų.
- Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W75) 100 000 gyventojų.
- Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų.
- Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), 100 000 gyventojų.
- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais.
- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais.
- Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.).
- Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų.
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius.
- Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius.
- Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų.
- Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui.
- Sergamumas (nauji atvejai) vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 10 000 gyventojų.
- Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, Z21, A50, A54, A56) 10 000 gyventojų.
- Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių.
- Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje procentais.
- Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas.
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programoje 2018–2019 m.

- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencijos programoje, apmokamoje iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų 2017–2019 m.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 metus dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje.
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje 2019 m.

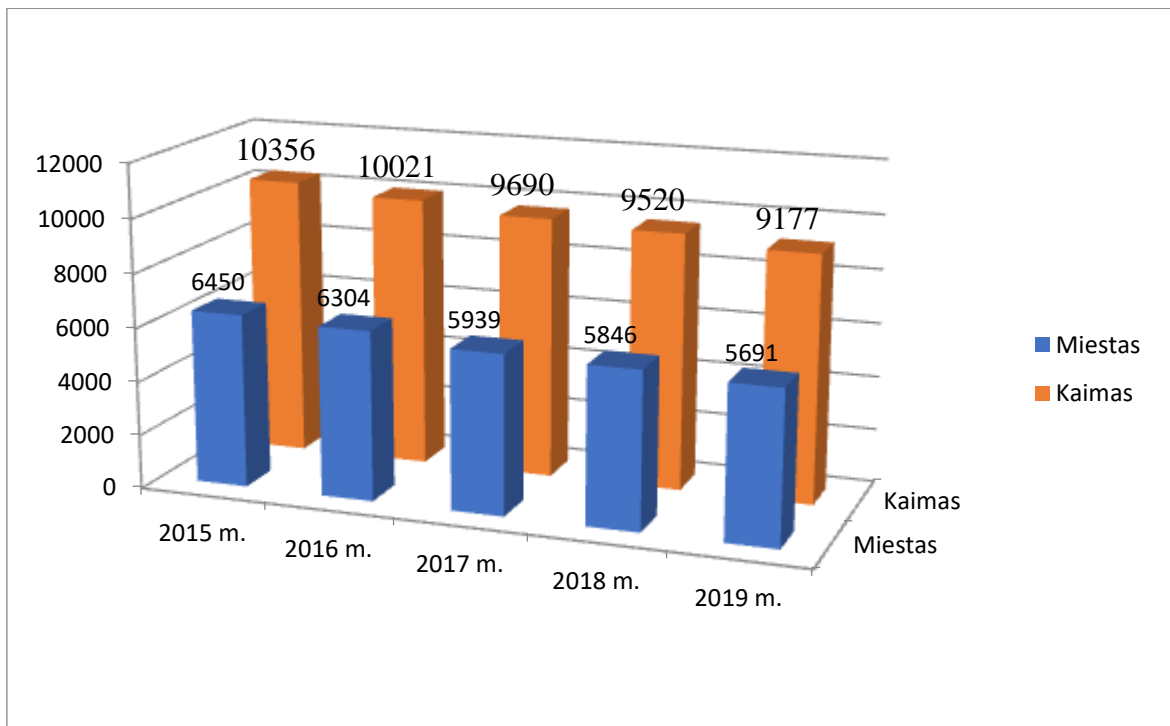
2.2. IGNALINOS RAJONO DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. Ignalinos rajone gyveno 14868 gyventojai. Analizuojant 1 pav. duomenis, matyti, kad pradedant nuo 2015 m. Ignalinos rajone gyventojų skaičius kasmet po truputį mažėjo. Lyginant 2018 m. ir 2019 m. gyventojų skaičiaus pokyčio skirtumą, matyti, kad 2019 m. gyventojų vėl sumažėjo. Ir tas skirtumas yra 498.

1 pav. Nuolatinių gyventojų skaičiaus kitimas Ignalinos r. 2015 m. – 2019 m.
Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas

Kaip ir kiekvienais metais, gyvenančių kaime Ignalinos r. gyventojų yra daugiau nei gyvenančių mieste, taip pat ir 2019 m. gyvenančių kaime buvo daugiau, nei gyvenančių mieste. Kadangi kiekvienais metais Ignalinos rajone gyventojų skaičius mažėja, stebimas gyventojų skaičiaus sumažėjimas ir mieste, ir kaime.

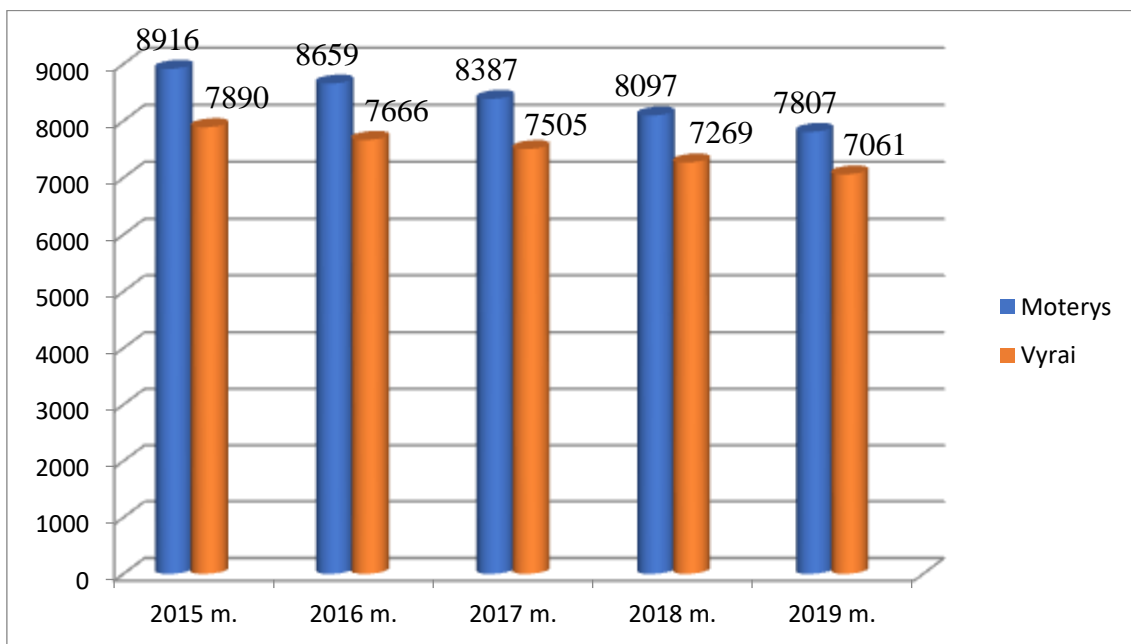

2 pav. Nuolatinių gyventojų skaičiaus kitimas Ignalinos r. mieste ir kaime 2015 m. – 2019 m.

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas

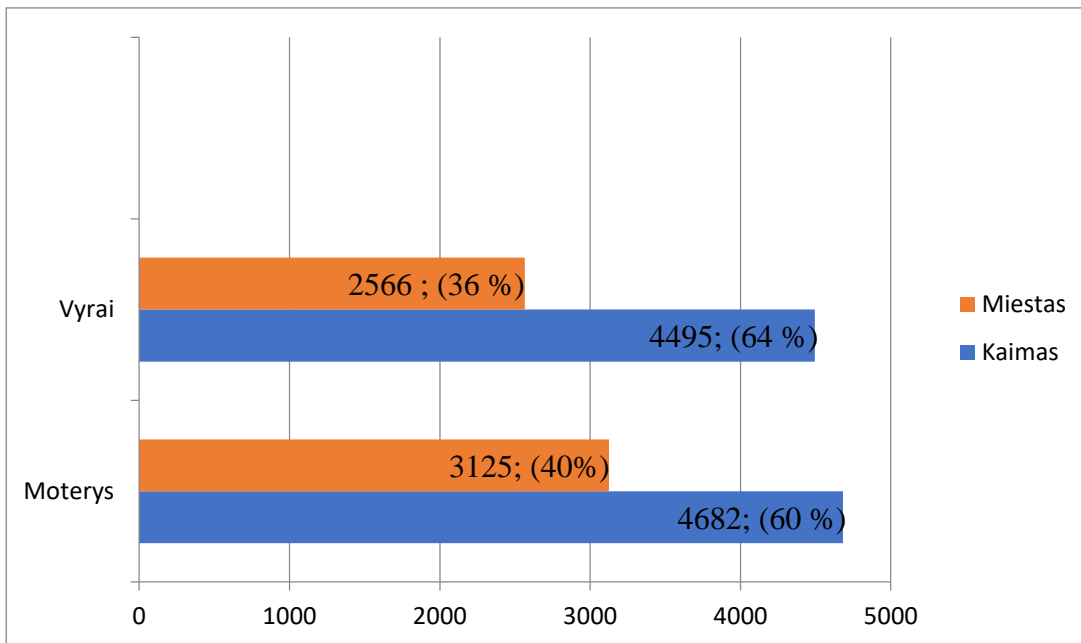
2 paveiksle pavaizduotas nuolatinis gyventojų skaičiaus kitimas Ignalinos r. mieste ir kaime 2015 m. – 2019 m.

Kaip ir kiekvienais metais, stebimas didesnis Ignalinos r. gyvenančių moterų skaičius nei gyvenančių vyrų skaičius (3 pav.). Taip pat ir 2019 m. Ignalinos r. moterų buvo daugiau nei vyrų.

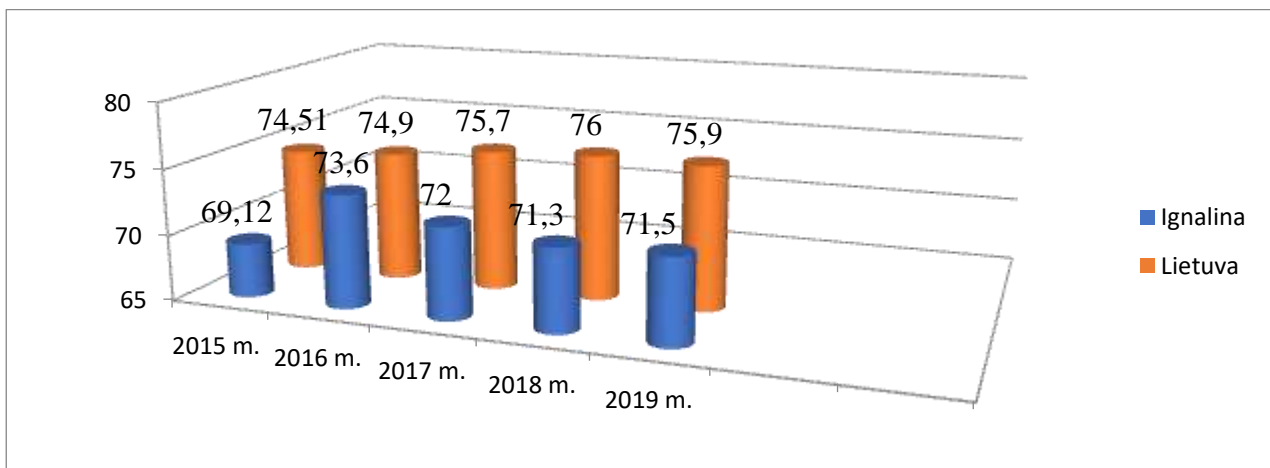
3 pav. Gyventojų kitimas pagal lytį Ignalinos rajone 2015 m. – 2019 m.
Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kaip buvo minėta, daugiau Ignalinos r. gyventojų gyvena kaime. Vyrų, gyvenusių kaime 2019 m., dalis sudarė 64 % (4495), moterų – 60 % (4682). Gyvenančių mieste vyrų – 36 % (2566), moterų – 40 % (3125) (4 pav.).

4 pav. Vyrų ir moterų, gyvenančių Ignalinos r. mieste ir kaime 2019 m., skaičiaus palyginimas.
Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas

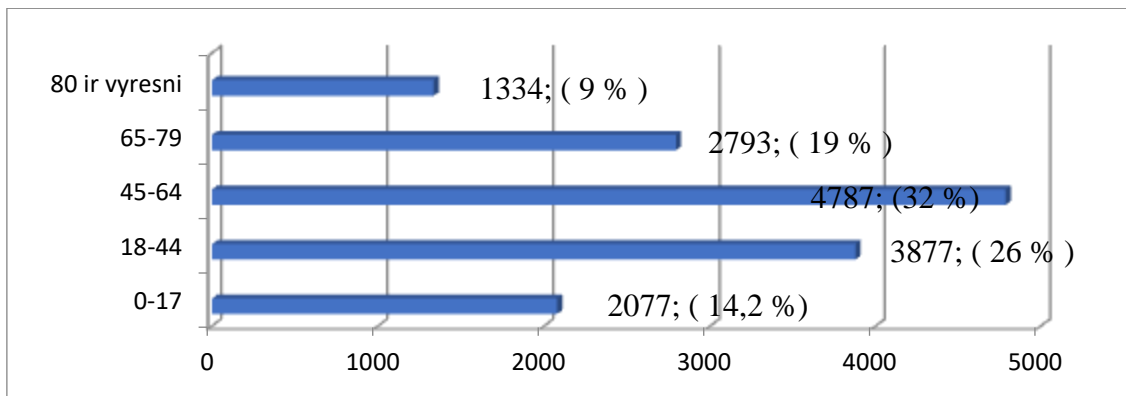
Ignalinos rajono gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė 2019 m. buvo 71,5 m. Džiugina tai, kad palyginti su 2018 m., vidutinė gyvenimo trukmė, nors ir nežymiai, bet padidėjo.

5 pav. Vidutinė gyvenimo trukmė Ignalinos r. ir Lietuvoje 2015 m. – 2019 m.
Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas

Lyginant su Lietuvos gyvenimo vidurkiu, Ignalinos gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė, pradedant nuo 2015 m., visais metais buvo mažesnė (5 pav.).

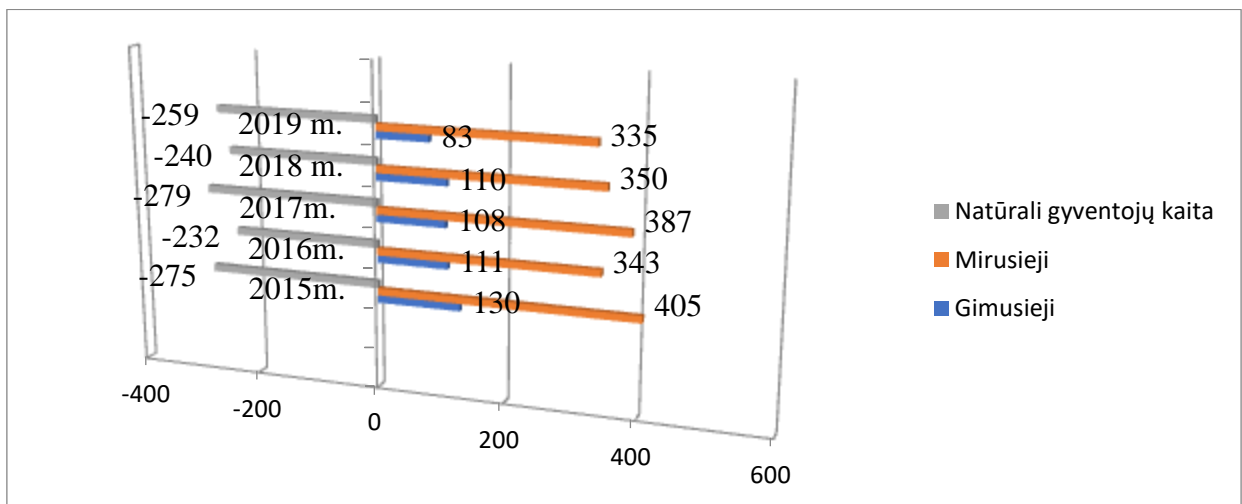
Ignalinos r. 2019 m. gyveno 14868 gyventojai. Didžiąją Ignalinos rajono gyventojų dalį sudarė gyventojai, priklausantys nuo 45 iki 64 metų amžiaus grupei. Jie sudarė 32 % visų Ignalinos rajono gyventojų.

6 pav. Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

26 % sudarė gyventojai, priklausantys nuo 18 iki 44 m. amžiaus grupei. Gyventojai, priklausantys nuo 65 iki 79 m. amžiaus grupei sudarė 19 %. Vaikai iki 17 metų – 14,2 %. Mažiausią dalį sudarė asmenys nuo 80 metų ir vyresni – 9 % (6 pav.).

Natūrali gyventojų kaita – tai gyventojų skaičiaus, sudėties pakitimai, susiję su gimimais ir mirimais. 2019 m. Ignalinos rajone gimė 83 gyventojai, mirė 335. Natūralus gyventojų prieaugis – skirtumas tarp gyvų gimusiųjų ir mirusiųjų skaičiaus. Kaip ir kiekvienais metais, Ignalinos rajone natūralus gyventojų prieaugis yra neigiamas. 2019 m. natūralus gyventojų prieaugis buvo -259 (7 pav.)

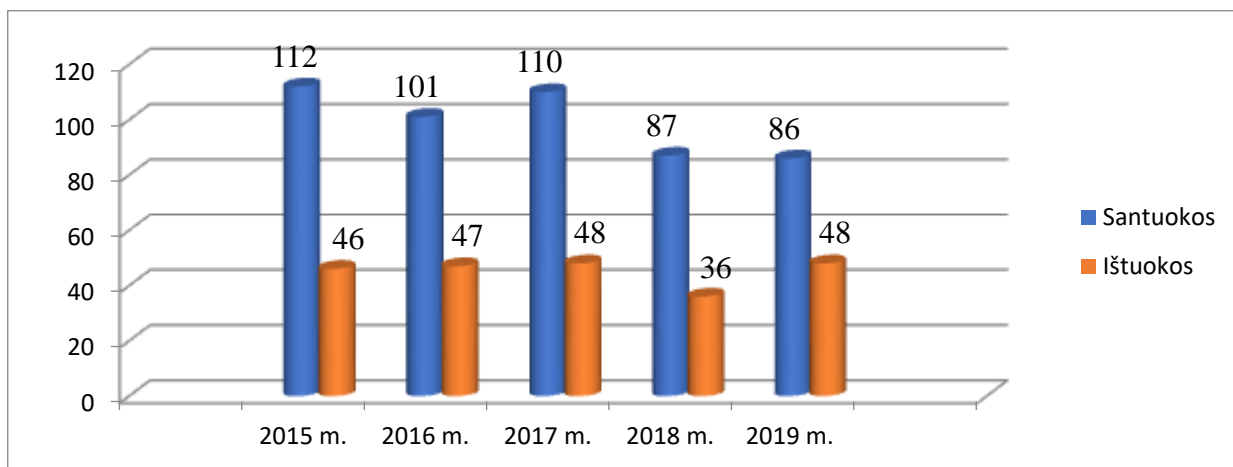
7 pav. Ignalinos r. gyventojų kaitos struktūra (absoliučiais skaičiais).

Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas

2019 m. susituokė 86, išsiskyrė 48 poros. Išsiskyrusieji sudarė 56 % procentus susituokusiųjų. Tai pats didžiausias išsiskyrusiųjų skaičius, pradedant nuo 2015 m. (8 pav.).

- 2015 m. išsiskyrė 41 % porų;
- 2016 m. – 46 % porų;
- 2017 m. – 43 % porų;

- 2018 m. – 41 % porų;
- 2019 m. – **56 %** porų.

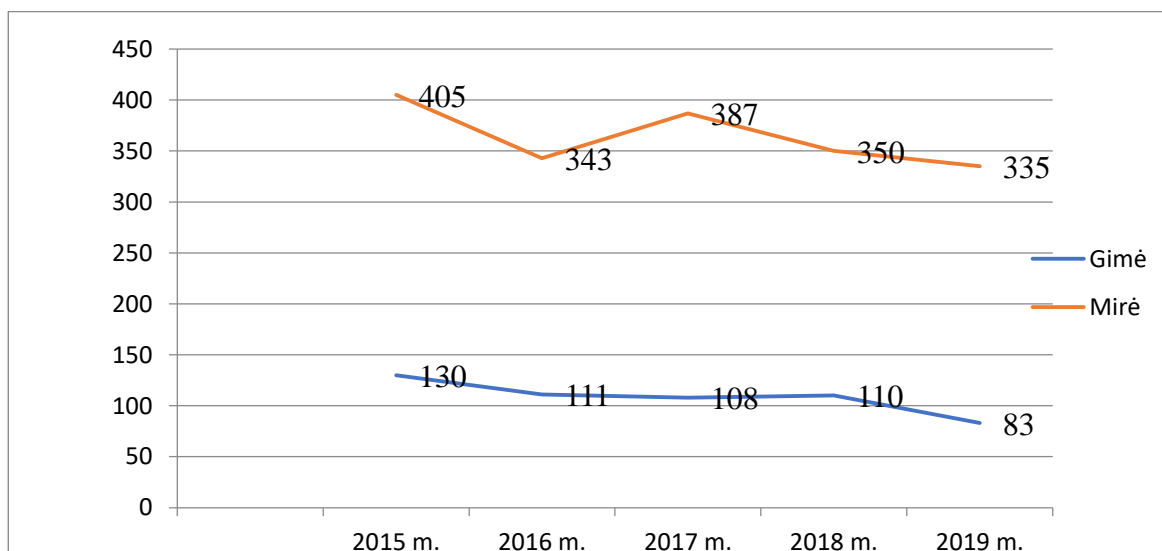
8 pav. Santuokų ir ištuokų skaičius Ignalinos r. 2015 m. – 2019 m.
Šaltinis. Lietuvos statistikos departamentas

3. SPECIALIOJI DALIS

ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS

3.1. Ignalinos rajono gyventojų mirtingumas

Ignalinos r. 2019 m. gimė 83, mirė – 335 Ignalinos r. gyventojai. Iš 9 pav. matyti, kad

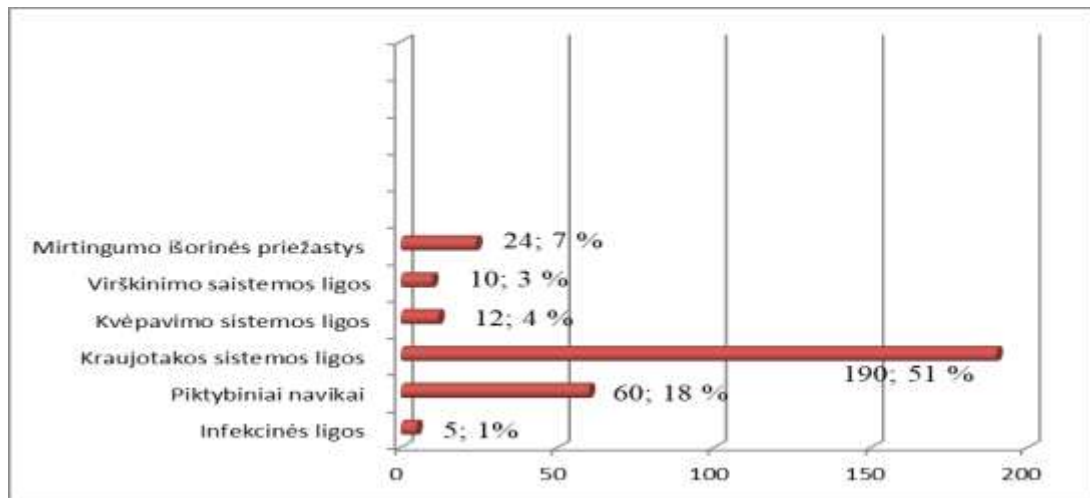

9 pav. Mirusiųjų ir gimusiųjų skaičius Ignalinos r. 2015 m. – 2019 m. (abs. sk.).
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

kiekvienais metais gimstamumas Ignalinos r. mažėja. Mirusių gyventojų, pradedant nuo 2017 m., truputį sumažėjo. 2017 m. mirusiųjų buvo 387, 2018 m. – 350, 2019 m. – 335. Ignalinos rajone, kaip ir kiekvienais metais, vyrauja trys pagrindinės mirties priežastys:

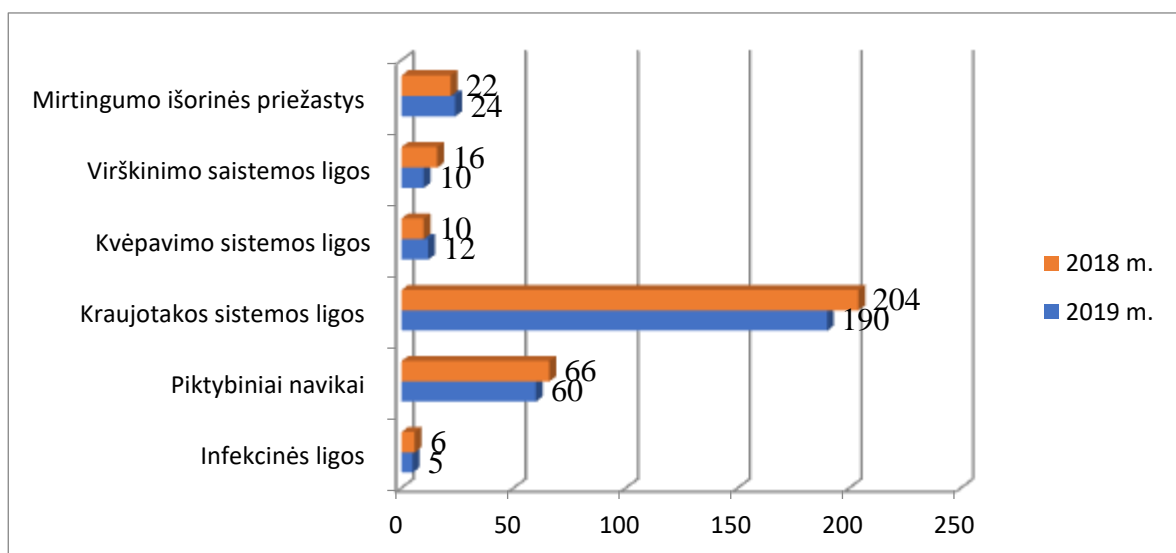
kraujotakos sistemos ligos – 190 (57 %) gyventojų, piktybiniai navikai – 60 (18 %) gyventojų ir išorinės mirties priežastys – 24 (7 %) gyventojų (10 pav.).

Virškinimo sistemos ligos – 10 (3 %) gyventojų, kvėpavimo sistemos ligos – 12 (4 %) gyventojų, mažiausiai mirė nuo infekcinių ligų – 5 (1 %) gyventojai.

10 pav. Mirtingumo priežasčių struktūra Ignalinos r. 2019 m. (abs. sk. ir proc.).
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

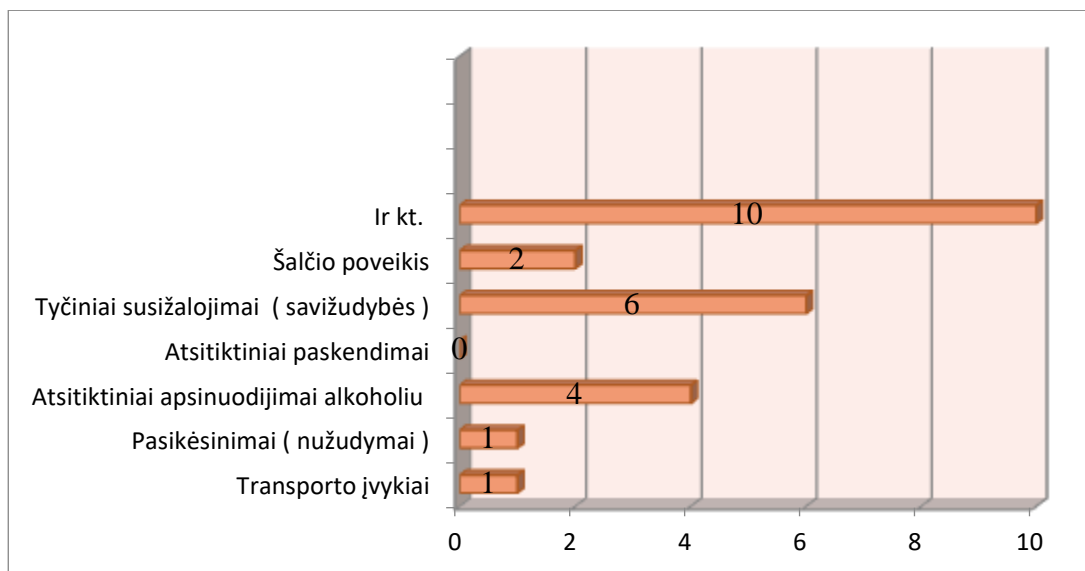
Iš 11 pav. matyti, kad 2018 m. sergančiųjų buvo daugiau negu 2019 m. Tik 2019 m. nuo išorinių mirties priežasčių ir nuo kvėpavimo sistemos ligų mirė daugiau gyventojų negu 2018 m., visi kiti rodikliai sumažėjo.

11 pav. Mirtingumo priežasčių palyginimas 2018 m. ir 2019 m.
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Trečioje vietoje Ignalinos r. yra išorinės mirtingumo priežastys. Dėl išorinių priežasčių 2019 m. Ignalinos rajone mirė 24 gyventojai (12 pav.).

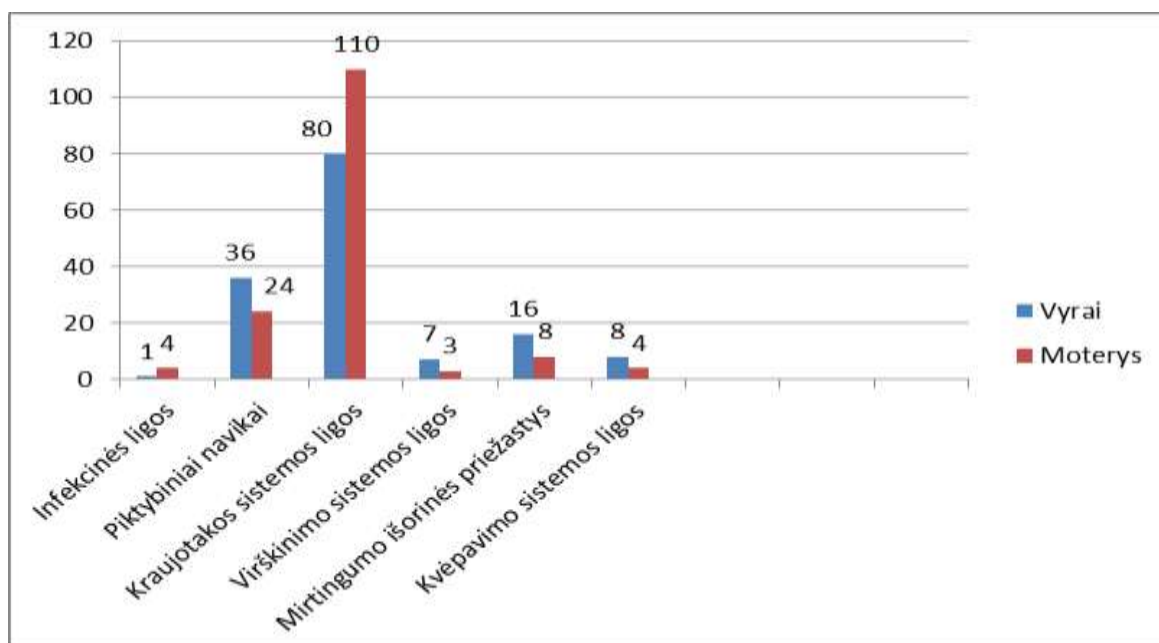

12 pav. Mirtingumo išorinės priežastys (abs. sk.).

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Situacija dėl mirimo nuo išorinių mirties priežasčių 2019 m. beveik nepasikeitė. Pasikeitė tik keli rodikliai: transporto įvykiuose nukentėjo: 2019 m. – 1 žmogus, 2018 m. – 2 žmonės. 2018 m. nuskendo 1 žmogus, 2019 m. – 0. Apsinuodijo alkoholiu 2019 m. – 4 žmonės, o 2018 m. – 3.

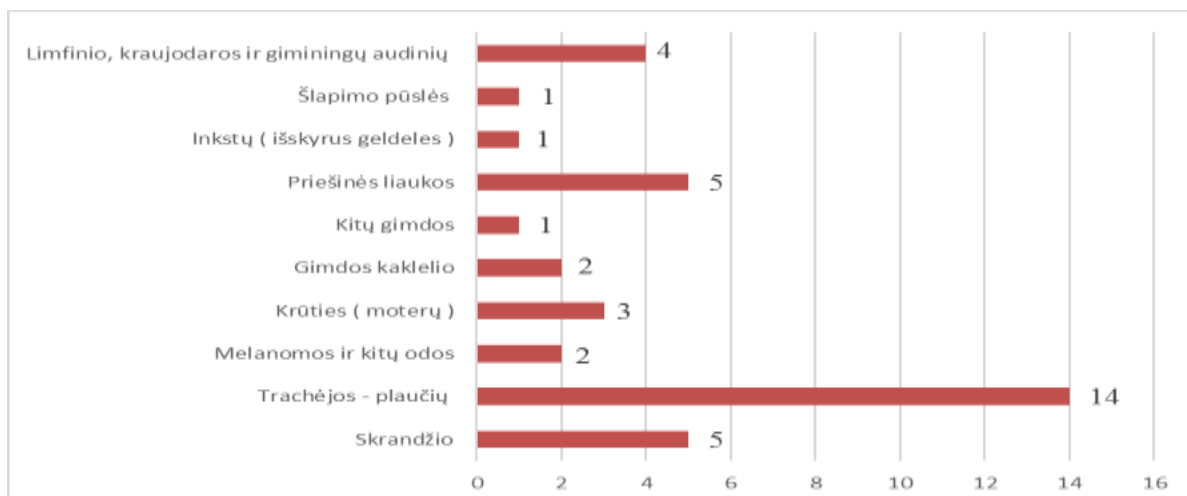
Lyginant vyrų ir moterų mirtingumo pagal priežastis skaičių, iš 13 paveikslo matyti, kad 2019 m. daugiau moterų nei vyrų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų ir nuo infekcinių ligų, o nuo kitų ligų (piktybinių navikų, virškinimo sistemos ligų, kvėpavimo sistemos ligų ir išorinių priežasčių) daugiau mirė vyrų nei moterų.

13 pav. Vyrų ir moterų mirtingumo pagal priežastis skaičius (abs. sk.).

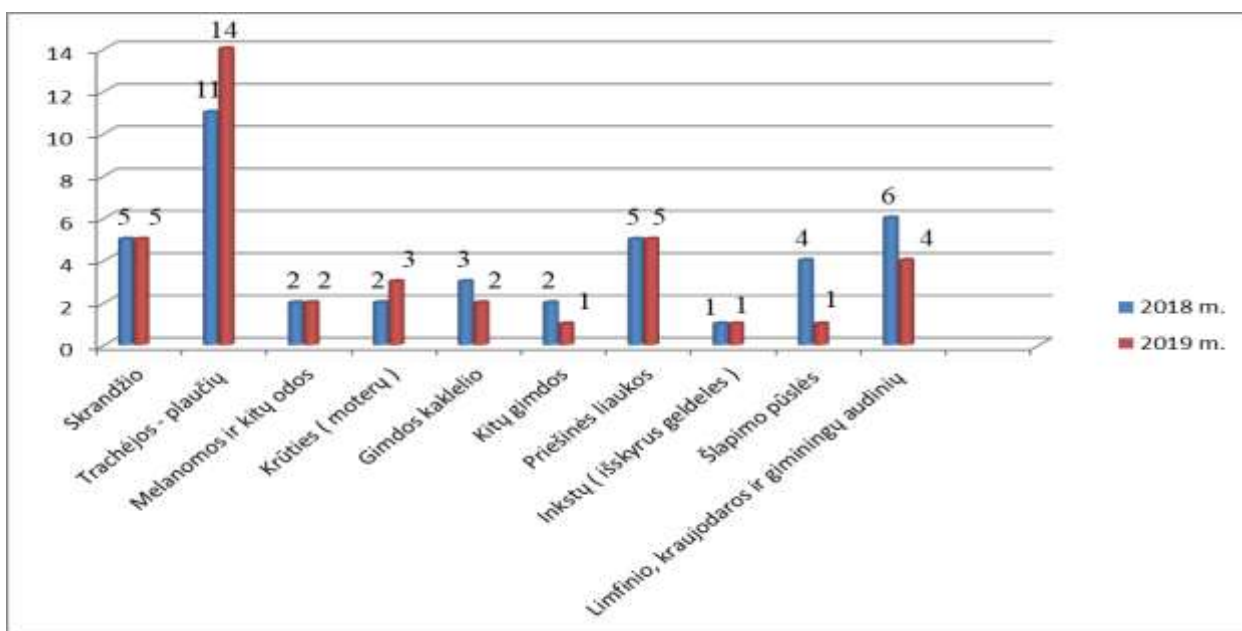
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Mirimas nuo piktybinių navikų Ignalinos r. 2019 m. buvo antroje vietoje. Analizuojant 14 pav. matyti, kad daugiausia mirčių buvo nuo trachėjos ir plaučių piktybinių navikų – 14 atvejų.

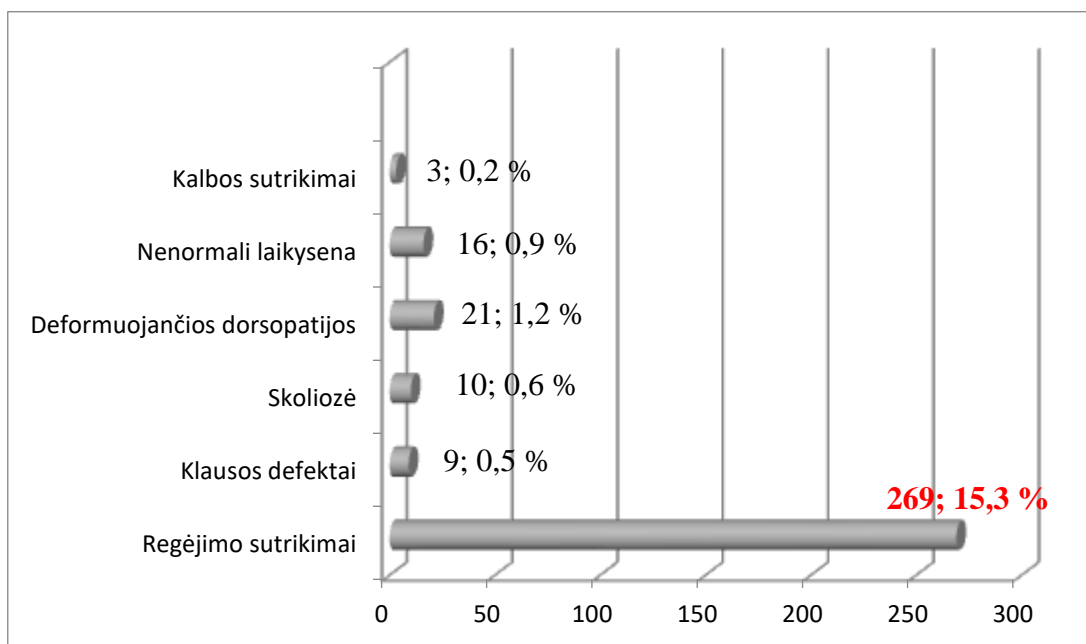
14 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų Ignalinos r. 2019 m.
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant, kiek nuo piktybinių navikų mirė 2018 m. ir 2019 m., matyti, kad 2019 m. situacija pagerėjo. Iš 15 pav. matyti, kad 2019 m. daugiau mirė tik nuo trachėjos – plaučių ir nuo krūties (moterų) piktybinių navikų. Keli rodikliai yra tokie patys kaip ir 2018 m., t. y. skrandžio, melanomos ir kitų odos, priešinės liaukos, inkstų piktybiniai navikai. Taip pat keli rodikliai sumažėjo: gimdos kaklelio, kitų gimdos, šlapimo pūslės ir limfinio, kraujodaros ir giminingų audinių piktybiniai navikai.

15 pav. Mirtingumo nuo piktybinių navikų Ignalinos r. 2018 m. ir 2019 m. palyginimas.
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2019 m. pas gydytojus apsilankė 1759 vaikai nuo 0 iki 17 metų. Daugiausia, t. y. 269 (15,3 proc.) vaikams, buvo nustatytas regėjimo sutrikimas (16 pav.).

16 pav. Vaikų nuo 0 iki 17 metų sutrikimai ir defektai.
Šaltinis. SVEIDROS duomenys

Palyginus 2018 m. nustatytus sutrikimus ir defektus (17 pav.), matyti, kad 2019 m. sutrikimų ir defektų sumažėjo, šiek tiek padidėjo deformuojančių dorsopatijų ir kalbos sutrikimų.

	2019 m.	2018 m.
Regėjimo sutrikimai	269 (15,3 %)	305 (16,3 %)
Klausos defektai	9 (0,5 %)	12 (0,6 %)
Skoliozė	10 (0,6 %)	20 (1,1 %)
Deformuojančios dorsopatijos	21 (1,2 %)	18 (1,0 %)
Nenormali laikysena	16 (0,9 %)	21 (1,1 %)
Kalbos sutrikimai	3 (0,2 %)	1 (0,1 %)

17 pav. Sutrikimų palyginimas 2018 m. ir 2019 m.
Šaltinis. SVEIDROS duomenys

Ilgalaikio nedarbo lygis – tai bedarbystė, trunkanti ilgiau kaip metus, parodanti darbo jėgos procentą nuo visų galinčių dirbti asmenų. Ilgalaikis nedarbas – vienas iš socialinių ekonominių poveikio sveikatai veiksnių, kuris turi nemažą įtaką fizinei ir psichinei sveikatai. Rodiklį galima priskirti prie rizikos sveikatai grupės. Analizuojant 2019 m. ir 2018 m. duomenis, matyti, kad 2019 m. situacija tiek Ignalinos rajone, tiek Lietuvoje pagerėjo. Nedarbo lygis sumažėjo (18 pav.).

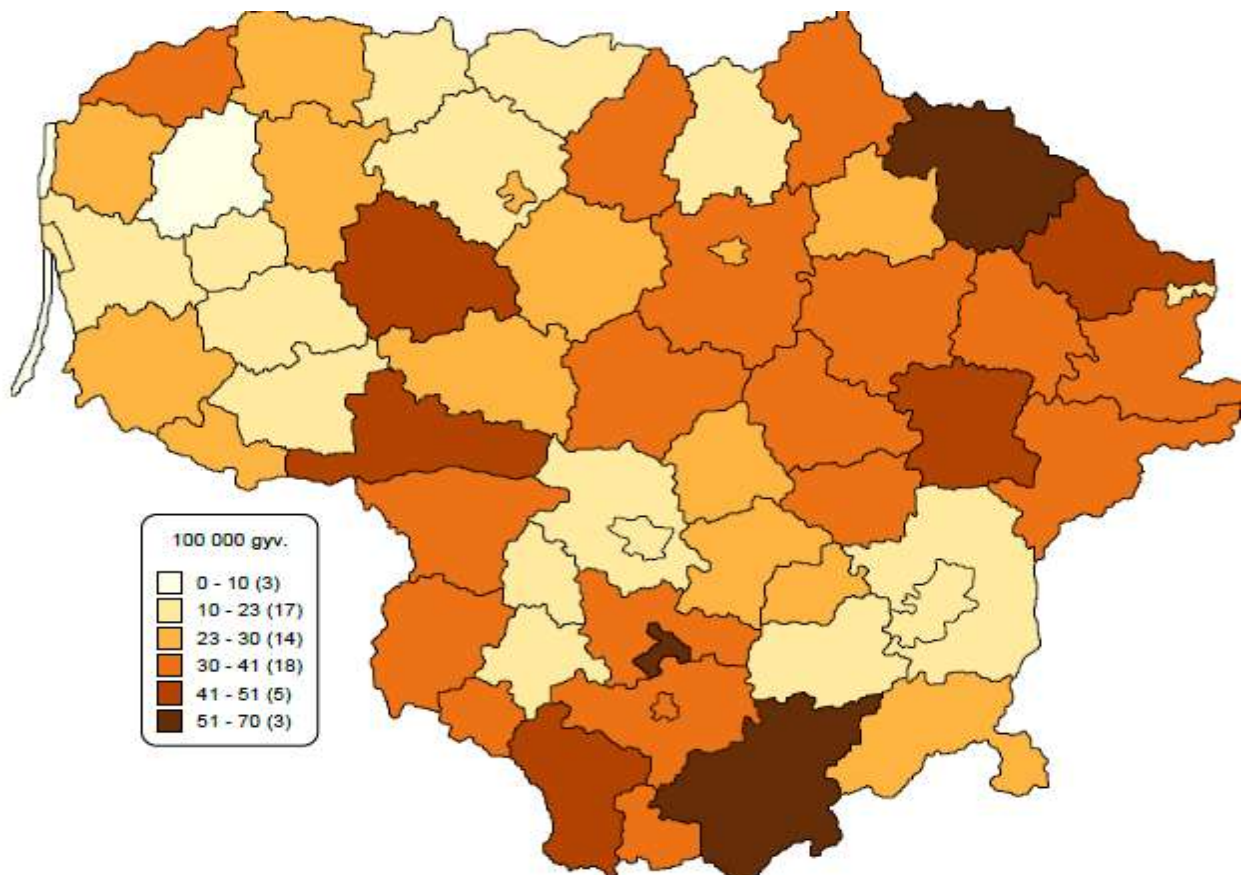
	Ignalina	Lietuva
2015 m.	8,9	2,52

2016 m.	6,9	2,2
2017 m.	7,4	2,1
2018 m.	7,6	2,2
2019 m.	6,9	1,9

18 pav. Nedarbo lygis tarp Lietuvos vidurkio ir Ignalinos rajono gyventojų (proc.)
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

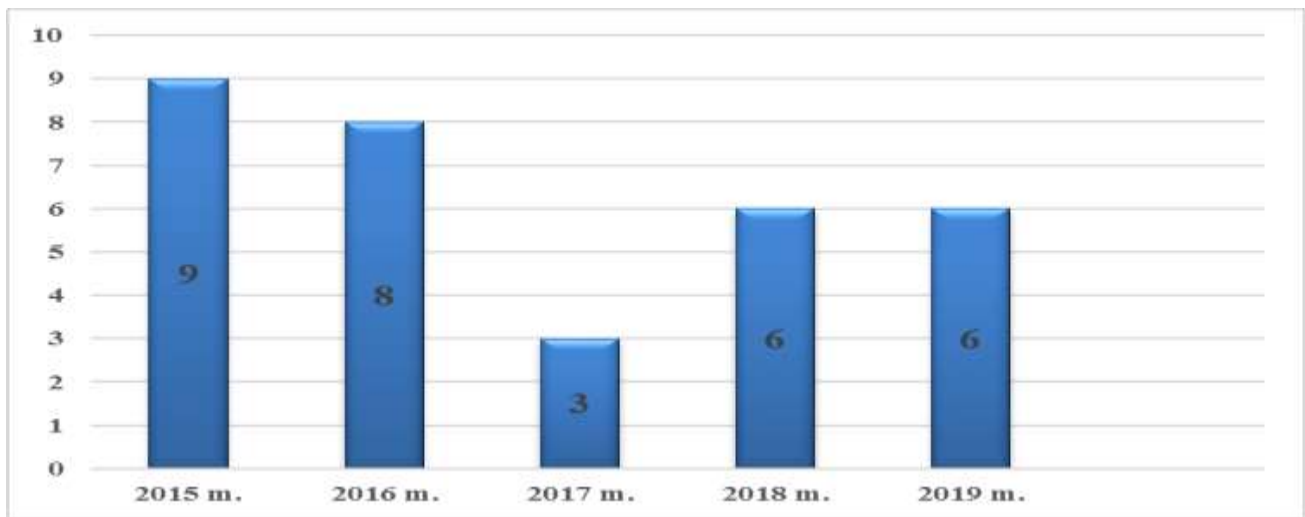
3.2. MIRTINGUMS DĖL SAVIŽUDYBIŲ

2019 m. Lietuvoje nusižudė 657 asmenys (23,5/100 000 gyv.). Lietuvos žemėlapyje pagal mažiausius standartizuotus savižudybių rodiklius labiausiai išsiskyrė šiaurės vakarinėje dalyje esančios savivaldybės. Vertinant savivaldybių gyventojų savižudybių rodiklius, reiktų atsižvelgti į savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičių, kadangi daugiausia dėl savižudybių miršta didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybių gyventojai (19 pav.).

19 pav. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyv.
Šaltinis. Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Ignalinos rajone 2019 m. nusižudė 6 žmonės. Situacija tokia pati kaip ir 2018 m. Nagrinėjant tyčinių susižalojimų mirties atvejus pagal lytį, matyti, kad vyrai yra labiau linkę į savižudybes. 2019 m. nusižudė 5 vyrai ir 1 moteris, kaip ir 2018 m.

20 pav. Savižudybių skaičius Ignalinos r. 2015 m. – 2019 m.

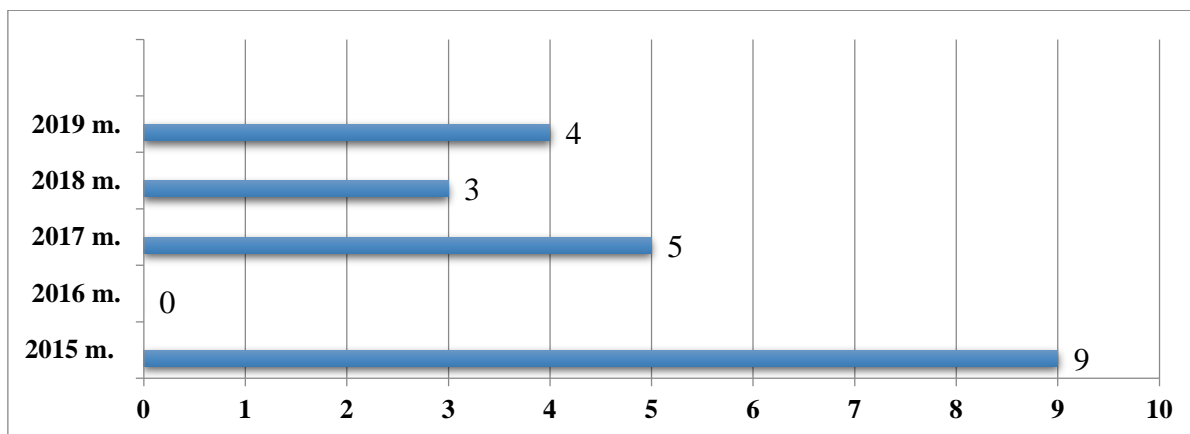
Šaltinis. Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Pradedant nuo 2015 m., situacija po truputį gerėjo, savižudybių skaičius mažėjo, tačiau nuo 2018 m. savižudybių skaičius vėl pradėjo augti (20 pav.).

3.3. MIRTINGUMAS DĖL PRIEŽASČIŲ, SUSIJUSIŲ SU ALKOHOLIO VARTOJIMU

Alkoholio vartojimas sukelia sunkias socialines pasekmes bei sveikatos sutrikimus, kurie gali baigtis mirtimi. Tai skrandžio, kepenų bei kasos ligos, atsitiktiniai ir tyčiniai apsinuodijimai, vaisiaus ir naujagimio patologijos, psichikos ir elgesio sutrikimai, epilepsiniai sindromai, polineuropatijos, miopatijos ir kt. Standartizuotas mirtingumo rodiklis dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, didesnis pietrytinėje Lietuvos dalyje. Iš viso pastaraisiais metais Lietuvoje dėl alkoholio vartojimo mirė 534 asmenys, t. y. 27 asmenimis daugiau nei 2018 m. (mirtingumo rodiklis – 19,1/100 000 gyv.). Taip pat pastebima, kad 2019 m. nebuvo nei vienos savivaldybės, kurioje nebūtų mirčių, susijusių su alkoholio vartojimu.

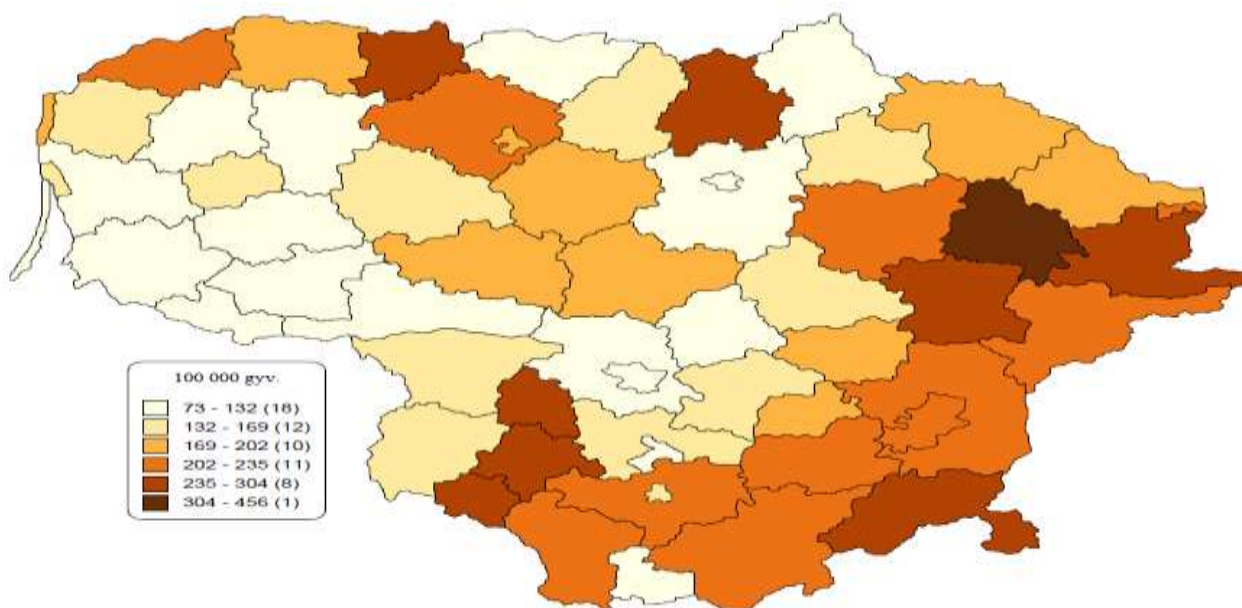
2019 m. Ignalinos rajono savivaldybėje nuo apsinuodijimo dėl alkoholio mirė 4 gyventojai. Iš 21 pav. matyti, kad pradedant nuo 2015 m. situacija Ignalinos r. po truputį pradėjo gerėti. Palyginus 2018 m. ir 2019 m. rodiklius, matyti, kad 2019 m. mirčių dėl apsinuodijimo alkoholiu vienu rodikliu padaugėjo.

21 pav. Mirusiųjų nuo alkoholio skaičius Ignalinos r. 2015 m. – 2019 m.
Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3.4. IGNALINOS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS NUO CEREBROVASKULINIŲ LIGŲ

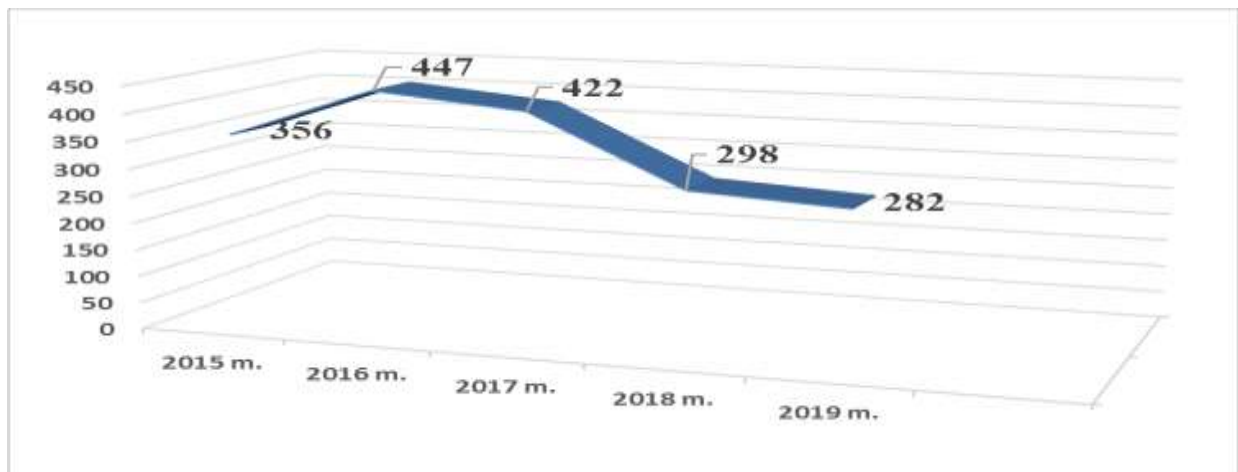
Nuo cerebrovaskulinių ligų, kurioms priklauso smegenų infarktas, intracerebrinis kraujavimas, smegenų arterijų užsikimšimas ir kt. ligos, 2019 m. mirė 4 920 žmonių (mirtingumo rodiklis – 176,1/100 000 gyv.).

22 pav. Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.
Šaltinis. Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Žemėlapyje matyti, kad didesnis mirtingumo rodiklis dėl šių mirties priežasčių rytinėje ir pietrytinėje Lietuvos dalyse (22 pav.). Didžiausias mirtingumo rodiklis, kaip ir 2018 m., išliko Utenos r. savivaldybėje, kur rodiklis daugiau nei 3 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį. Ignalinos rajone 2019 m. nuo cerebrovaskulinių ligų mirė mažiau gyventojų, palyginus su 2018 m. (23 pav.).

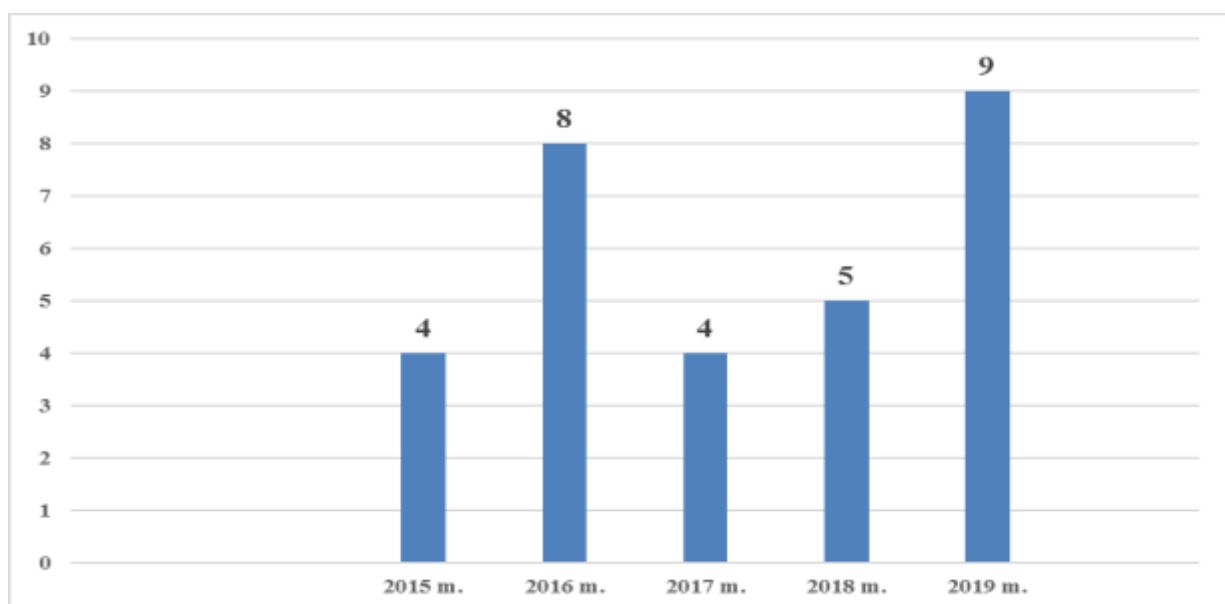

23 pav. Mirusiųjų nuo cerebrovaskulinių ligų skaičius Ignalinos r. 2015–2019 m. 100 000 gyv.
 Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3.5. SERGAMUMAS TUBERKULIOZE

Tuberkuliozė – tai visuomenei pavojinga infekcinė liga. Ypač nerimą kelia atsparių vaistams tuberkuliozės mikobakterijų atvejų gausėjimas. 2019 m. užregistruoti 92 (2018 m. 88) nauji daugeliui vaistų (izoniazidui ir rifampicinui ir visoms su šia vaistų kombinacija susijusioms kitoms vaistų kombinacijoms) atsparios tuberkuliozės atvejai (3,3/100 000 gyv.). 2019 m. 19-oje (2018 m. 27-iose) savivaldybėse neužregistruotas nei vienas naujas DVA-TBC atvejis. Savivaldybių gyventojų, tarp kurių daugeliui vaistų atspari tuberkuliozė paplitusi labiausiai (Elektrėnų sav., Radviliškio r. sav., Jonavos r. sav. ir Pasvalio r. sav.), rodiklis 3–4 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį.

Situacija Ignalinos rajone 2019 m. pablogėjo (24 pav.). Palyginti su 2018 m. sergamumu tuberkulioze, 2019 m. sergančiųjų buvo daugiau negu 2018 m.

24 pav. Sergančiųjų tuberkulioze skaičius Ignalinos r. 2015–2019 m.
 Šaltinis. Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų duomenys

4 SKYRIUS REKOMENDACIJOS

Kaip ir kiekvienais metais, daugiausia Ignalinos rajono gyventojų miršta nuo kraujotakos sistemos ligų, kurias lemia rizikos veiksniai, susiję su nesveika mityba ir nesveika gyvensena (padidėjęs arterinis kraujospūdis, cholesterolio kiekis kraujyje, rūkymas, nepakankamas vaisių ir daržovių vartojimas, piktnaudžiavimas alkoholiu, antsvoris, fizinės veiklos stoka). Nors, palyginti su praėjusiais metais, mirčių nuo kraujotakos sistemos ligų sumažėjo, tačiau mirusiųjų skaičius yra didelis. Ligoms įtakos turi ir vyresnis amžius. Padidėjo sergančiųjų tuberkulioze. Šiek tiek padidėjo gimstamumo rodiklis ir sumažėjo mirimas, tačiau 2019 metais dėl didelio mirtingumo rodiklio gyventojų prieaugis yra neigiamas. Palyginus su 2018 m. duomenimis, neigiamas gyventojų prieaugis dar labiau padidėjo.

Palyginti su 2018 m., sumažėjo moksleivių regėjimo, kalbos sutrikimų, skoliozės, nenormalios laikysenos atvejų. Tačiau padidėjo kalbos sutrikimų ir deformuojančių dorsopatijų.

Gyventojams trūksta asmeninės atsakomybės ir motyvacijos rūpintis savo sveikata, dažnai visa atsakomybė dėl jos perduodama veikiančiai sveikatos priežiūros sistemai.

Atsižvelgiant į neigiamus Ignalinos rajono savivaldybės gyventojų demografinių, socialinių, sergamumo rodiklių pokyčius, teikiami tokie pasiūlymai:

Tikslas	Tikslinė grupė	Pasiūlymas
1. Mažinti sergamumą ir mirtingumą nuo širdies kraujagyslių ligų	Ypatingas dėmesys skiriamas vyresniems nei 45 m. asmenims, nuolat vykdoma prevencinė veikla visose amžiaus	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuoti išeminės širdies ligos, diabeto, galvos smegenų insulto prevenciją • Kontroliuoti padidėjusį arterinį kraujospūdį • Mažinti gyventojų antsvorio, nutukimo paplitimą • Mažinti gyventojų rūkymą • Mokyti visuomenę sveikos gyvensenos

	grupėse	
2. Mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą nuo onkologinių ligų	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuoti prevencines sveikatinimo akcijas • Teikti informaciją visuomenei apie rūkymo, alkoholio žalą, taisyklingą mitybą, kenksmingus profesinius veiksnius • Teikti informaciją apie vykdomas sveikatos priežiūros įstaigų prevencines priemones ir jų reikšmę (krūties vėžio, prostatos ir kt.)
3. Mažinti savižudybių skaičių	Ypatingai didelis dėmesys jaunimui	Organizuoti smurto, prievartos ir žalingų įpročių profilaktiką
4. Stabilizuoti sergamumą tuberkulioze	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams	<ul style="list-style-type: none"> • Organizuoti efektyvią tuberkuliozės pirminę profilaktiką • Konsultuoti asmenis, kurių šeimos nariai serga tuberkulioze
5. Mažinti sergamumą užkrečiamomis ligomis	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdyti gyventojų profilaktiką; • Ugdyti gyventojų higienos įgūdžius
6. Mažinti tabako, alkoholio ir narkotikų vartojimą	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams, ypač didelis dėmesys jaunimui, mokyklinio amžiaus vaikams	<ul style="list-style-type: none"> • Formuoti visuomenės teigiamą požiūrį į blaivybę • Siekti jaunimo užimtumo ir suinteresuotumo gyventi be narkotikų • Stiprinti jaunimo motyvaciją • Informuoti visuomenę apie tabako, alkoholio, narkotikų sukeltas problemas

7. Propaguoti sveiką mitybą	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams	<ul style="list-style-type: none"> • Propaguoti natūralų kūdikių maitinimą • Mokyti visuomenę sveikos mitybos principų
8. Didinti gyventojų fizinį aktyvumą	Dėmesys skiriamas visiems gyventojams	<ul style="list-style-type: none"> • Propaguoti sportą ir fiziškai aktyvią veiklą laisvalaikiu • Siekti įtraukti kuo daugiau gyventojų į sportinę veiklą.
